

De l'enyor i del retorn

MANEL GARCIA GRAU

POESIA

Rosa Serrano, *Paraules de vidre*. Bromera. Alzira, 2000.

Rosa Serrano (Paiporta, 1945) es dedica en carn i ànima a l'editorial Tàndem Edicions, fundada ara ha fet deu anys i amb una enviable i ja densa prestatgeria d'autors i d'obres. Llicenciada en pedagogia per la Universitat de Barcelona, ha destacat, en la seua faceta d'escriptora, sobretot, en el camp fins ara de la narrativa infantil i juvenil amb la publicació de nombroses obres. Ha escrit també narració per a adults, *Viatge* (1990), i el llibre d'entrevistes amb Enric Valor titulat *Converses amb un senyor escriptor* (1993).

Vet ací, com una agradable sorpresa per als sentits, el seu primer llibre de poesia, bastit, això sí, des de l'any 1987 ençà. Va ser Bataille qui va anomenar "l'experiència interior" aquell territori on poden passar moltes coses, i de fet, ben sovint, de manera imperceptible per a aquell qui ho fa sense un mínim de saviesa, o de sensibilitat, o de compromís, o de rauxa. O tot plegat

UNA MEDITACIÓ

l'ordenació d'aquest territori sols pot vindre, però, d'un cert coneixement, i el coneixement ens el pot donar la meditació o la poesia, que no deixa de ser en molts casos una forma de meditació, de contemplació, d'experiència o de construcció de sentit alhora. Així doncs, l'exploració d'aquesta experiència interior ens mostra una autora molt sincera amb si mateixa, amb una poesia tremendament clara, nítida, aferrada a unes idees clares -les de la reflexió sobre el món i els paisatges vitals i geogràfics que passen irremeiablement- i a unes geografies prou concretes -que abracen, per exemple, des d'Eivissa i Barcelona fins a la València actual- que caracteritzen un món líric íntimament lligat al seu món de vivències, en el qual la forma no és en cap moment descurada, per molt que no seguisca els paràmetres més clàssics. Una poesia, per tant, profunda i oberta, sincera i autèntica del seu propi món, sempre al servei de les seues conviccions com a persona i al servei de la memòria, com a pedra angular sobre la qual es basteix el seu món tant líric com vital o experiencial.

Paraules de vidre es troba dividit en dues parts, cosides temàticament a través del canemàs del record i de la cons-

tatació del que els clàssics anomenaven el *tempus fugit*. Sobre la primera, titulada *D'adés*, plana una idea ben bé sistemàtica, com no podia ser altrament: el pas del temps, "el feixuc pas del temps / s'arapava al cor / i era un parany subtil / amerat de records, / adobat de fantasmes, / incendi de recances, / brodat de desamor". Un pas del temps que envolta una munió d'experiències vitals com l'amor, els records immarcibles i el vitalisme militant sempre amatent a la petita meravella d'un gest o d'una geografia concreta. Un transcórrer vital recuperat a través de l'enyor ens palesa una riquesa interior que fuig, però, del plor o de la queixa baldera, que fa que ja res no siga recuperable i esdevinga paraules de vidre, punyents, clares, treballades i transparents, uns mots que et duen a un punt sense retorn. "Ancorats a Ciutat / quelcom frena la partida. / I el vaixell té el meu nom / i el quelcom és la por / d'encetar el viatge / de bell nou cap a tu: / desconegut que estime, / del qual pretenc fugir". Un pas del temps narrat des de la perspectiva de l'ara i l'ací que és evocat sobretot a través dels sentits amb un registre lingüístic alhora planer i acurat i amb uns recursos imatgístics que ens fan menció tant d'una atmosfera calma com d'una suggestió de la vida quotidiana: "L'hivern, amic, no és per a tu

L'editora Rosa Serrano publica el seu primer poemari

com per a mi / olor de naftalina primer que tot?".

La segona part del llibre, titulada *D'ara*, ens mostra, des de l'horitzó existencial del pre-

sent, una autora que ha assumit aquell pas del temps palestat i expressat adés i que ha arribat a la plenitud com a persona: "L'essencial és la cons-

ciència / de la vesprada i de la llum / del que sóc i el que tinc / dels altres als qui estime".

ACTITUD CÍVICA

Una poetessa que sap qui és i cap a on va; que manté "la tenaç reconstrucció de conviccions i somnis" i que manté una actitud cívica de compromís envers la seua terra, el seu domini lingüístic general o envers una altra, com Euskadi, de la mateixa manera com "també entenc no sols la llengua / sinó la contundència i la dignitat". Una poetessa per a qui el pas del temps ja no és sols un enyor, com a la primera part, sinó que ara esdevé l'esglaó per a configurar el retorn, regenerar el cor i la mirada i bastir el present tot estrenant sempre "un nou dia a la copa del món / on el temps s'arrecera / on al granit batega el silenci dels segles / on tot és net, viu, intens / i em regenera l'esguard i l'esperança". Una poetessa que ja no té pressa de res, a qui res li cal. Per tant, Rosa Serrano ens ofereix aquest sublim exercici d'autocontemplació a través de l'exploració del seu territori interior, un petit baluard en què ha trobat la pau amb si mateixa i que ara es dedica a gaudir de tot el que l'envolta: "Cap cosa no em neguiteja. / Els fills i la filla descobreixen el món. / Els amics als qui estime / s'estegen en la memòria d'un agost plàcid. / El llibre dorm sobre l'arena bruna. / Sé que la paraula privilegi té quatre síl·labes". Un llibre, per tant, fet per al gaudi i la consciència i construït a través de la rauxa de l'enyor i de la recerca perseverant de la dignitat en cada retorn creat i fixat a través del vidre transparent i viscut de la paraula.

Recuperació d'un clàssic

JOSEP MANUEL SAN ABDON

POESIA

Joaquim Garcia Girona, *Seidia*. Edició a cura d'Òscar Pérez i Ramon París. Saó Edicions. València, 2000.

De fita històrica podríem qualificar aquesta acurada edició del poema èpic *Seidia*, ja que ha estat vuitanta anys sense tornar-se a editar, per la qual cosa el seu autor, mossèn Joaquim Garcia Girona, ha estat pràcticament desconegut malgrat la importància d'aquesta obra en el moment i el lloc on s'escriu, només els darrers anys ha meregut l'atenció d'alguns estudiosos, sobretot pel que fa al seu treball lexicogràfic.

Garcia Girona va nàixer a Benassal (Alt Maestrat) l'any 1867 i de ben jove ingressà al Seminari de Tortosa, on va realitzar els seus estudis religiosos, una vegada ordenat sacerdot

fou rector dels seminaris de Saragossa, Còrdova, Oriola i director espiritual del de Baeza, on va morir l'any 1928. Però malgrat aquestes destinacions tan allunyades de la seva terra, sempre va romandre en ell la preocupació per la seva llengua. L'any 1901 entra en contacte amb Antoni M. Alcover i es convertirà en un estret col·laborador seu: "També tinch un bon munt de paraules i refranys del llenguatge vivent, quines cèdules aniré fent á mida que me hu permetixquen mes acupacions", li escriu en una carta al mossèn manacorí.

L'amor a la seva terra i a la seva llengua l'impulsen a escriure *Seidia*, i ho expressa en una carta a Alcover l'any 1906: "M'hay capficat en qu'el nostre Maestrat y Plana de Castelló, capsalera del Reyne de Valencia, tinguen sa llegenda, son petit Canigó", i dos anys després en una altra carta li parla de l'extensió que ha assolit el poema i de l'esforç que li ha suposat "tot per amor a nostra

estimadíssima llengua". L'elaboració del poema li porta prop de quinze anys i continuament li demana opinió a A.M. Alcover, el qual li fa arribar també les opinions de Costa i Llobera i Joan Alcover; finalment veurà la llum pública l'any 1920, després de guanyar els Jocs Florals de València l'any anterior.

Seidia posa en vers un episodi històric que narra el rei Jaume I en la seva *Crònica* i que abraça des de la presa d'Ares i Morella fins a la conquesta de Borriana, en aquest marc històric situa Garcia Girona la llegenda del romanç amorós entre el cavaller Artal, fill d'en Balasc d'Alagó, i l'heroïna musulmana *Seidia*. El treball de quinze anys es deixa notar en el poema molt ben pensat i executat i on s'endevinen les diverses fonts d'inspiració: les cròniques dels nostres clàssics, sobretot la de Jaume I, els treballs històrics dels seus coterranis i les llegendes que encara circulaven oralment en els pobles que hi

apareixen. Les principals fonts literàries són la del poeta provençal Mistral i sobretot el seu admirat Jacint Verdaguer pel que fa a formes mètriques i altres elements típicament èpics: "I com no anava jo a inventar la pólvora, vaig i ampro lo mole d'algun que atre dels mestres" -va escriure el poeta de Benassal-. El poema, escrit en ortografia prefabriana, ha estat adaptat pels editors a l'ortografia actual, per tal de facilitar la lectura i comprensió de l'obra sense afectar-ne la mètrica, el ritme i la rima. Així mateix un ampli glossari al final del llibre facilita el coneixement d'aquelles paraules menys habituals o massa localistes. L'edició d'aquest llibre és per tant una bona ocasió per conèixer un autor l'obra del qual, com va escriure en el seu dia el professor Sanchis Guarner: "Era molt superior i molt més significativa que les líriques exaltacions passatistes que tant sovintejaven en les englantines dels Jocs Florals".